

un amplu monolog liric, *Boierul Orșa* e un poem epico-dramatic, cu ecouri evidente din *Poltava*; aici tema închisorii și spovedania celui închis joacă doar un rol subsidiar. Subiectul e destul de complicat. Boierul Orșa, un favorit al țarului groaznic, îi cere acestuia permisiunea să se retragă la moșia sa situată undeva lângă granița Lituaniei. Trăiește acolo o viață de sihastru, luminată doar de societatea tinerei și frumoasei sale fiice. Într-o noapte de insomnie, un rob, chemat de boier să-i povestească un basm, insinuează că fata s-ar afla în nelegiuite legături de dragoste cu un tânăr. Bătrînul îi surprinde — pe fată o închide în cameră, iar cheia o aruncă în Nipru, pe tânăr, un orfan crescut la curtea boierească și dat apoi la mănăstire, îl ferecă în lanțuri pentru a fi judecat. *Spovedania* de altădată se încadrează apoi ca un simplu episod în desfășurarea epică, sub forma răspunsului pe care tânărul vinovat îl dă starețului la judecată. Acțiunea însă nu se oprește aici, ci continuă pentru a culmina în tablouri macabre. Deținutul fuge, pentru a reapare ca ostaș al oastei lituaniei, care calcă pămîntul rusec. Boierul Orșa luptă ca un leu în fruntea micii sale oștiri, înconjurat de dușmani este totuși răpus, însă nu fără a-l reîntîlni, înainte de a-și da duhul, pe acela care-a răpit cîntea fiicei sale. Tânărul îl imploră să-i destăinuie unde i se află iubita, spunînd că s-a înrolat în oștirea lituaniană numai pentru a o putea salva. Consecvent pînă la capăt în cruzimea lui implacabilă, bătrînul comunică celui alt unde e ascunsă fata. Poemul se termină cu un episod care parcă anunță anticipativ motivul baudelairian al leșului. În camera unde gustase altădată deliciile dragostei, eroul găsește doar un schelet înveșmîntat:

Ciolane albe în morman,
 Și-un craniu orb zăcînd sărman,
 Cu un zîmbet veșnic gol și mut,
 În fața lui el a văzut.
 Și păru-i lung ce-obrajii dalbi,
 Împodobeau și umeri albi,
 Era lipit de cite-un os...
 Și-acolo unde-așa duios
 Bătuse inima cu foc
 De dragoste fără noroc,
 Flămînd, ca pe un pustiu meleag,
 Un vierme bîjbîia pribeag!

 Deci iată tot ce-avut-am drag!...

Nemulțumit și de această variantă, Lermontov se întoarce — semnificativ — la prima, revenind la un cadru exotic, dar nu la cel spaniol, cunoscut doar din surse livrești, ci la unul familiar, Caucazul. Totodată forma poetului redevine lirică. Mai trebuie adăugat că între timp tema închisorii se împlinise și ca o temă proprie a poetului, căci ajunsese și el — în împrejurări cunoscute — deținut. În *Captivul* și mai ales în *Vecinul* (ambele din 1837) durerea celui «smuls» din viață se revărsă în acorduri impresionante:

Cînd roșu-amurgul face aici popas
 Și printre gratii tristul bun rămas
 Mi-l flutură, pierind apoi de-odată,
 Și cînd străjerul nostru-a adormit
 Pe arma lui cu rece zăngănit,
 Visînd la viața-i veche, de-altădată,